

A CAMINHO DE PORTUGAL

Klederdrachten

In Portugal worden nog veel van de traditionele klederdrachten tijdens de feesten en volksdansen getoond en hier en daar zijn ze nog onderdeel van het dagelijks leven. In geïsoleerde dorpen in Trás-os-Montes lopen niet alleen oudere, maar ook de jongere vrouwen in de bij de regio behorende kledij: een zwarte cape vastgemaakt op het hoofd, twee rokken van ongelijke lengte over elkaar, witte of zwarte beenwarmers vastgebonden met linten en daaronder stevige zwarte stappers. Van de vissers en de vrouwen van Nazaré lopen er nog enkele in de traditionele dracht. De mannen in een wollen kniebroek met een ruitmotief en dito hemd en op het hoofd een zwarte muts waarvan de punt opzij afhangt, een ideale bewaarplaats voor tabak en geld. De vrouwen dragen een korte bonte rok met daaronder wijde onderrokken (maximaal zeven) van verschillende kleuren, een bonte bloes en een zwarte omslagdoek. De stierenhoeders in Ribatejo, de "campinos", dragen een rood vest, een witte bloes, een groene puntmuts, een donkere kniebroek en witte kousen. Tijdens hun werkzaamheden op de weiden dragen ze over hun broek een dierenhuid (met de haren naar buiten).

In de beide Alentejo-provincies hebben de herders, en in zekere zin ook de landarbeiders, een dracht die ingegeven is door de vaak barre weersomstandigheden. De mannen dragen een "safões", een broek van schapenvacht (wol naar buiten gekeerd), een armloze schoudermantel (ook van bont), die aan de voorzijde open is en aan de rugkant tot de knieën reikt. Op zijn hoofd draagt hij een breedgerande, vilten hoed. Ook de vrouwen gebruiken deze hoed over hun hoofddoek heen. Tijdens de werkzaamheden op het land binden zij hun rokken met een speld bij elkaar tot een broekrok. Tijdens de verschillende feesten is goed te zien dat het noorden van Portugal bijzonder rijk is aan zeer kleurrijke klederdrachten. Vooral de vrouwen van Viana do Castelo staan hierom bekend. Zij dragen een witte bloes, witte sokken, een zwarte rok met daaroverheen een schort met een bovenstuk in een felle kleur en daarbij afstekend borduurwerk, en schitterende gouden sieraden.

Volksdansen en muziek

A. De volksdansen in Portugal verschillen van streek tot streek. Hieronder vind je een overzicht.

- Minho:

Is een dichtbevolkte, vruchtbare streek in het noordwesten van Portugal. Het wordt opgesplitst in twee provincies: Alto Minho (hoog) en Baixa Minho (laag).

In de kuststreek van Alto Minho wordt de Vira uitgevoerd: een snelle levendige dans. Waarbij de danseressen als een wervelwind rondraaien en het tempo aangeven met knippen van de vingers. In het binnenland van Alto Minho danst men de Chula en de Vira. De chulas zijn meestal ernstige aangelegenheden. In de provincie Baixa Minho zien we de Malhão en de Vira Galego.

- Trás-os-Montes

Is een dunbevolkt, schaars ontgonnen en wat vergeten gebied in Noordoost Portugal. Door de geïsoleerde ligging zijn een sterk gemeenschapsgevoel en eeuwenoude tradities bewaard gebleven, zoals de speciale bouwtrant van de boerderijen, folkloristische dansen en traditionele kledij.

De typische dans is Pauliteiros. De Danca dos Pauliteiros in Muriando do Douro wordt alleen door mannen uitgevoerd. Zij dragen witte, flanellen kilts, zwarte hessen met kleurrijk borduurwerk en zwarte hoeden met bloemen, pauwenveren en linten. De dansers worden begeleid door tamboerijn- en doedelzakspelers. Andere instrumenten zijn: de schaapsherdersfluit, castagnettes, triangel en oesterschelpen. De dans is gesprongen en ze slaan ritmisch met stokken op elkaar.

- Douro Litoral

Porto - de tweede stad van Portugal - is de spil van deze kuststreek. In deze streek wordt zowel in kring als op rijen gedanst. Een typische populaire dans is de Chula, bekend als Chula Durieuse. Het is een snelle, uitputtende dans. De dans: beeldt het dagelijkse werk op het veld uit.

De Chula Rebelá, van Barqueiro (veerman) is daarentegen een trage, triestige dans over het leven van een veerman op een wijnwerkboot.

- Beira

Is gelegen in Midden-Portugal en wordt opgesplitst in 3 delen: Beira Alta, Beira Litoral en Beira Baixa. Deze streken hebben geen eigen dansen. Ze kennen invloed zowel van het noorden als het zuiden. Ze dansen o.a. malhao, vira, fandango, chula, maar brengen hun eigen invloed aan. Meestal wordt er in kring gedanst.

Beira Alta (hoog)

Het culturele en historische erfgoed is te vinden in het bisschopsstadje Lamego, in Viseu en de vestigingstad Guarda. Je vindt hier paardansen in kring waarbij ingewikkelde choreografieën met verschillende figuren naar voor komen. De Farraoeira is één van de moeilijkste en mooiste dansen. Het is een dans in kadrilopstelling waarbij de zang primeert op de instrumentale begeleiding. De muziek is melodisch, harmonieus en traag.

Beira Baixa (laag)

Deze streek is voor het overgrote deel bergachtig. Hier is het aanbod aan cultuurhistorische monumenten klein. In de Beira Baixa vind je het "meest Portugese dorp" nl. Morsanto de Beira. De dansen die uitgevoerd worden zijn traag. De trage zang is ook hier belangrijker dan de instrumentale begeleiding die enkel het ritme aangeeft. Er wordt eveneens in canon gezongen. Bij het dansen worden soms dagelijkse voorwerpen gebruikt zoals flessen.

Beira Litoral (midden)

Deze kustprovincie staat cultureel gezien in het teken van de universiteitsstad Coimbra, het centrum van wetenschap en cultuur.

De variatie in het landschap kunnen we terugvinden in een grotere variatie bij de dansen. Dit uit zich o.a. in de snelheid van de dansen die kan wisselen. De zang is hoog maar zeer scherp.

- Estremadura

Deze langgerekte, smalle kustprovincie is het hart van Portugal. Lisboa, de hoofdstad, met een duidelijke Zuideuropese charme en mentaliteit ligt in het Zuiden van deze streek. Hier wordt gedanst voor het plezier; dansen hebben geen bepaalde bedoeling. In het verleden werd aan het hof in de hoofdstad de polka, mazurka, wals en mars gedanst. Buiten het hofleven deden de Portugezen hun eigen dansen, weliswaar met invloeden van deze hofdanses. De streek werd eveneens beïnvloed door de buurprovincies Beira en Ribatejo.

Een typische dans is Bailarico. Het is een populaire dans met vele variaties afhankelijk van de streek.

- Ribatejo

Deze streek ligt aan weerskanten van de Rio Tejo. De kalme stromende, relatief ondiepe rivier bepaalt het karakter van deze vruchtbare provincie. Op de linkeroever grazen de stieren, runderen en paarden die gehoed worden door de "campinos". In dit gebied is het stierengevecht nog heel belangrijk. De folklore staat hier veelal mee in verband. De dansen in deze provincie zijn eveneens beïnvloed door de andere streken maar ze zijn wel snel. Tijdens de Fandango zwepen 2 mannen zich op met virtuoos voetenwerk en ze gaan een soort competitie aan om de vrouwen te laten zien wie de beste is. De fandango, afkomstig uit Spanje, is typisch voor deze streek. We treffen hier ook de Chotiça aan. Deze dans is beïnvloed door Schottish Dance en werd meegebracht door de Engelse troepen.

- Alto en Baixo Alentejo

Het is een dunbevolkte streek. Schapenherders en landarbeiders met hun speciale door de barre weersomstandigheden ingegeven kledij, vormen een wezenlijk onderdeel van het landschap in Baixo Alentejo.

Ten gevolge van het zingen tijdens het werk op de velden is hier een koraal bekend geworden. Het wordt gevormd door enkel mannen die van rechts naar links bewegen tijdens zang. Daar dit een warme streek is wordt er zeer weinig gedanst en meer gezongen. De dans die hier wel gedanst wordt is Tacao e bico (Hak en teen). De dans is vrij snel wat een invloed van de Algarve en Ribatejo weergeeft.

- Algarve

Deze meest zuidelijke provincie trekt de meeste toeristen aan. Daar de mensen vrolijk en blij zijn, weerspiegelt zich dat in hun dansen die snel, vrolijk en sterk ritmisch zijn. Kenmerkend voor deze dansen is dat er één caller is die afroept wat moet uitgevoerd worden. Soms vertelt hij tussendoor ook een mop. De caller is tevens muzikant. Instrumenten zijn fluit, gitaar, triangel en bandoline.

De Corrindinhos is een vlotte paardans met snelle loopas. Andere typische dansen zijn Modos en Bailes Mandados.

B. De muzikale begeleiding

Deze hangt van de streek en de dans af: tamboerijn ('tambor'), doedelzak (gaita-defdes'), viool, fluit ('flauta'), harmonica, accordeon, castagnetten, een vierkante tweevellige trom met rammelende plaatjes ('adufe') en verschillende snaarinstrumenten als de 'cavaquinho' (viersnarig), 'violao' (zessnarig, plattere kast dan Spaanse gitaar) en vooral de 'guitarra': behoren tot de mogelijkheden. Deze laatste gitaar is kleiner dan de Spaanse en uivormig met een korte hals, bezit twaalf snaren en brengt een enigszins zingend geluid voort.

Hilde Vantilt
Danskrant nr. 2/93

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.